

ПОДАТКОВЕ СТИМУЛЮВАННЯ ВИРОБНИЦТВА ЕКОЛОГІЧНО ЧИСТОЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

Д.І. Дема, к.е.н., професор
Житомирський національний агроекологічний університет

Концепцією Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року передбачається стабільне забезпечення промисловості сільськогосподарською сировиною, а населення – високоякісною та безпечною вітчизняною сільськогосподарською продукцією [1]. Відмітимо, що увагу зроблено на високоякісну і безпечну сільськогосподарську продукцію. Сьогодні на світових ринках аграрної продукції особлива увага надається проблемам, пов'язаним з виробництвом екологічно чистої продукції. Розширення посівів генномодифікованих сільськогосподарських культур, годівля сільськогосподарських тварин готовими концентратами та преміксами, застосування значної кількості мінеральних добрив, гербіцидів, стимуляторів росту рослин і тварин сприяє росту врожайності сільськогосподарських рослин та продуктивності тварин, що в свою чергу збільшує прибуток виробників сільськогосподарської продукції. Ріст фінансових результатів діяльності сільськогосподарських товаровиробників за рахунок збільшення валового збору не завжди досягається зі збільшенням виробництва екологічно чистої сільськогосподарської продукції.

Реформування аграрного сектору економіки, пов'язане з земельною реформою та реформою власності на селі привело до створення різних організаційно – правових форм господарювання. На сьогодні їх можна поділити на три групи виробників сільськогосподарської продукції, господарства населення та невеликі сімейні фермерські господарства, сільськогосподарські підприємства та агрохолдинги. Кожна з цих груп займає певну нішу на ринку сільськогосподарської продукції, в тому числі на ринку екологічно чистої продукції. Якщо на сьогодні продукція вироблена (вирощена) в господарствах населення в якійсь мірі вважається екологічно чистою та в основному споживається селянами і продається на неорганізованому ринку. З іншої сторони продукція вироблена (вирощена) сільськогосподарськими підприємствами та агрохолдингами та продається в основному на організованому ринку, включаючи зовнішній ринок, і ставлення до неї споживачів інше ніж

до продукції з особистих селянських господарств. Таке ставлення споживачів до продукції великих сільськогосподарських товаровиробників має на те право. Чим це пояснюється?

На початку 90-х років минулого століття розпочалося реформування колгоспів і радгоспів, яке привело до розподілу їх землі і майна серед селян. Багатовекторність цих реформ в кінці 90-х років не сприяло ефективному господарюванню на селі. В цей час більше 90% всіх сільськогосподарських товаровиробників мало збитки, підприємства не мали достатньо коштів, які б могли інвестувати в аграрне виробництво, зокрема і на придбання мінеральних добрив та інших засобів захисту рослин і тварин. З іншої сторони, це знизило врожайність основних сільськогосподарських культур та привело практично до виробництва екологічно чистої продукції, як в господарствах населення так і в сільськогосподарських підприємствах. В цей період йде пошук податкового стимулювання виробництва сільськогосподарської продукції. Так, з 1 січня 1999 року для сільськогосподарських товаровиробників запроваджується фіксований сільськогосподарський податок, яким було зміщено оподаткування з прибутку на землю. Цей податковий механізм могли використати сільськогосподарські підприємства різних організаційно – правових форм, селянські та інші господарства в яких сума, одержана від реалізації сільськогосподарської продукції власного виробництва і продуктів її переробки за попередній звітний рік, перевищує 50% загальної суми валового доходу підприємства [2]. Великим позитивним моментом цього податку було те, що він сплачувався в рахунок дванадцяти податків і зборів, а його сплата могла здійснюватися на вибір в грошовій формі або у вигляді поставок сільськогосподарської продукції. Його застосування, пільги щодо застосування податку на додану вартість для сільськогосподарських товаровиробників, позитивно вплинули на ефективність сільськогосподарського виробництва та їх фінансовий стан. Паралельно з податковим стимулюванням в аграрній сфері розпочався механізм залучення земельних паїв селян в сільськогосподарське виробництво, що надало можливість власникам сільськогосподарських підприємств особливо агрохолдингам наростити земельні площі. На сьогодні в аграрному бізнесі працює біля 100 агрохолдингів, які обробляють майже 4 млн. га землі, з них 20 агрохолдингів обробляють більше 100 тис. га землі кожний. Звичайно ці підприємницькі структури мають значно кращі фінансові можливості, що дозволяє їм використовувати сучасні технології, особливо в рослинництві та одержувати високі врожаї зернових та технічних культур. Високий

врожай, який досягається за рахунок застосування мінеральних добрив та інших хімічних засобів гарантує значно вищий прибуток ніж урожай, який досягається через мінімізацію їх застосування і одержання екологічно чистої продукції.

Посилення вимог до виробництва екологічно чистої продукції спонукає її виробників інвестувати кошти в сучасні технології, придбання лабораторій для сертифікації та сертифікацію аграрної продукції на предмет її безпечності та екологічної чистоти. Разом з тим, на нашу думку, необхідно в податковій системі запровадити ряд заходів щодо податкового стимулювання виробництва і реалізації екологічно чистої сільськогосподарської продукції. Оскільки витрати, які несуть і будуть нести виробники такої продукції значні. Які можливі шляхи вирішення цієї проблеми? На нашу думку, їх може бути мінімум два. Перший шлях – це державна підтримка через виділення пільгових коштів на придбання лабораторій та обладнання для обслуговуючих та збутових кооперативів, які будуть працювати на селі з сільськогосподарською продукцією господарств населення і невеликих сімейних форм. Цей сектор аграрної економіки ще залишається потужним виробником сільськогосподарської продукції, зокрема плодів і ягід, овочів, молока, м'яса, тут виробляється значна кількість екологічно чистої продукції. Її необхідно збирати в товарні партії і переробляти чи реалізовувати на організованому ринку. Другий шлях – це податкове стимулювання виробництва екологічно чистої продукції. Його можна досягти через оподаткування прибутку підприємств та податок на додану вартість. Цьому також сприяють вимоги щодо відміни для сільськогосподарських товаровиробників спеціального режиму оподаткування податком на додану вартість та фіксованого сільськогосподарського податку (єдиного податку). Податкові стимули виробництва екологічно чистої продукції при оподаткуванні прибутку сільськогосподарських підприємств можуть бути застосовані шляхом зменшення прибутку до оподаткування на суму витрат, понесених підприємством на придбання лабораторій для сертифікації і сертифікацію сільськогосподарської продукції на предмет її безпечності та екологічної чистоти. Податкове стимулювання при оподаткуванні операцій, пов'язаних з реалізацією екологічно чистої та безпечної продукції податком на додану вартість в якійсь мірі вже враховано. Це є операції, пов'язані з експортом сільськогосподарської продукції, де застосовується нульова ставка податку на додану вартість. Для операцій по реалізації екологічно чистої сільськогосподарської продукції на території України. На нашу думку, слід встановити ставку податку на додану вартість в розмірі 50

відсотків від основної ставки, на сьогодні це буде 10 відсотків. Застосування цієї пільги буде стимулювати виробництво та реалізацію екологічно чистої та безпечної продукції шляхом зменшення податкового зобов'язання на 50 відсотків. По операціям купівлі насіння, кормів, молодняка тварин, добрив та інших виробничих факторів необхідних для виробництва цієї продукції податковий кредит нараховується по основній ставці, тобто 20 відсотків. Сільськогосподарські підприємства, які реалізують таку продукцію повинні мати підтвердження щодо її відповідності вимогам до такої продукції та вести окремий облік таких операцій.

Врахування цих положень в податковому колі сприятиме нарощуванню виробництва та реалізації екологічно чистої та безпечної продукції, як на внутрішньому так і на зовнішньому ринку.

Література

1. Концепція Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року. Схвалено розпорядженням КМУ від 30 грудня 2015 р., № 1437-р. // Урядовий кур'єр. – 30 березня 2016 р. – № 60.

2. Про фіксований сільськогосподарський податок: Закон України від 17 грудня 1998 р., № 320.